बालमोदिनी

देवदर्शनम्

• (सं) अमरनाथः

'देवं द्रष्टुं गच्छामि' इति उक्त्वा मातुः अनुज्ञां प्राप्य कश्चन तरुणः गृहात् निर्गतवान् । मन्दिराणि, आश्रमाः, पर्वताः, गुहाः, तीर्थ-क्षेत्राणि इत्यादिषु सर्वत्र तेन अटितम् । जपः तपः इत्यादिकमपि कृतम् । तथापि देवदर्शनं न जातम् । एवमेव विंशतिः वर्षाणि अतीतानि ।

अथ कदाचित् तेन माता स्मृता । 'माता इदानीं परमवृद्धा स्यात् । एतस्मिन् काले तस्याः सेवा मम कर्तव्यम्' इति विचिन्त्य सः ग्रामं प्रति प्रस्थितः ।

'गृहप्राप्तिसमनन्तरमेव माता प्रक्ष्यति एव - देवः दृष्टः किम् इति । तदा मया लज्जया शिरः अधः करणीयः भवेत् । तथापि न कापि चिन्ता । मातुः पुरतः असाफल्यस्य अङ्गीकारे लज्जा किमर्थं क्रियेत ? सर्वम् अवगन्तुं शक्नोति एव सा' इति विचिन्त्य सः अग्रे पदानि स्थापितवान् ।

गृहं प्राप्तवता तेन देवस्य पुरतः दीपं प्रज्वाल्य प्रार्थनां कुर्वती माता दृष्टा । माता प्रार्थयमाना आसीत् - 'हे भगवन् ! गृहं त्यक्तवतः मम पुत्रस्य विंशतिः वर्षाणि अतीतानि । भवद्दर्शनं यावत् न भवेत् तावत् सः न प्रत्यागमिष्यति । अतः शीघ्रमेव दर्शनदानेन तम् अनुगृह्णातु भवान्' इति ।

मातुः प्रार्थनावचनानि पुत्रेण अपि श्रुतानि । सः अन्तः गत्वा मातरं साष्टाङ्गं प्राणमत् । पुत्रमुखदर्शनेन माता नितरां सन्तुष्टा । सा अपृच्छत् - ''तव मुखस्य प्रसन्नता एव सूचयति - त्वया देवदर्शनं प्राप्तं स्यात् इति । सत्यं ननु ? त्वया देवः दृष्टः ननु ?'' इति ।

''आम् अम्ब ! मया देवदर्शनं प्राप्तम्'' - पुत्रः अवदत् ।

माता परमया प्रीत्या हर्षातिरेकेण च तम् आलिङ्ग्य - ''सत्यम् !! अहो, सौभाग्यं मम ! वत्स ! कथय । सः क्व दृष्टः त्वया ?'' इति सोद्वेगम् अपृच्छत् ।

''अम्ब ! सः अत्रैव दृष्टः । दीपप्रकाशे शोभमानायां त्वयि मया देवत्वं दृष्टम् । त्वमेव मम देवः । मया अद्यपर्यन्तं वृथा अटनं कृतम् । देवः तु पादमूले एव आसीत् !'' इति अवदत् पुत्रः ।

एतत् श्रुत्वा माता अपि चिन्तितवती - भगवान् पुत्ररूपेण मह्यं दर्शनं दत्तवान् इति ।